

Vergi cenneti mi dediniz?

Cumhuriyet Gazetesi ve muhabiri Pelin Ülker iyi bir iş başardı. "Paradise Papers" ("Vergi cenneti belgeleri") olarak adlandırılan ve 13,4 milyon belgenin ortaya çıkarılıp yayınlanmasını kapsayan gazetecilik olayında Türkiye'den tek basın kuruluşu olarak rol aldı. (96 ülkeden 382 gazetecinin bir yıl bu belgeler üzerinde çalıştığı ifade ediliyor). Bu haber dizisi (6-11 Kasım tarihli Cumhuriyet Gazeteleri) Panama Belgeleri'nden sonra yeni bir şok dalgası oluşturdu. Peki, şok kimin için?

Kuşkusuz böyle bir duyarlılığa sahip olan politikacılar için. Daha doğrusu, politikacıları hesap vermeye/istifaya çağıran duyarlı bir demokratik kamuoyu için. Birincisinin namevcut olduğu, ikincisinin ise zaten kısıtlı ve uzun süredir de baskı altında olduğu Türkiye örneğinde herhangi bir şoktan söz edilebilir mi?

Gerçi Başbakanın da, bu belgelere göre oğullarının şirketlerinin Malta'ya kayıtlı olduğu ortaya çıktığında sıkıntılı bir halde olduğu görülüyordu. Nitekim buradan sorular gelebileceğini öngörerek hazırlık yaptığı da anlaşılıyordu. Ama savunmadan saldırı konumuna geçmekte de gecikmeyerek: Bu iş küreselleşmenin icaplarındandır, illegal değildir ve varsa bir sorun denetime de açıktır, buyurun denetlensin... Şimdi kendi kamuoyunu parti grubundan ve daha doğrusu Saray'daki tek adamdan ibaret sayan bir politikacı açısından tabii meydan okumak kolaydır. Saray'dan bir "siyasi ahlak" azarı işitmeyeceği de garanti olduğuna göre...

Gelelim denetimi göreve çağırmaya ilişkin meydan okumasına. Hangi denetimi? Yargı denetimi diyorsanız, Allaha ömür. Zaten işin legal olduğunu söyleyerek yolu baştan kesmedi mi? Devletin denetim kurumlarını diyorsanız, unutun gitsin. Zaten kurumların bir kısmı kapatıldı (Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu, Maliye Teftiş Kurulu, vs.), Sayıştay gibi Meclis adına denetim işlevi olan kurumlar da gerçek bir denetim yapamayacak şekilde iktidarın güdümüne bağlandı. Geriye tek mekanizma kalıyordu: Meclis Araştırma Komisyonu aracılığıyla denetim. Üstelik bu komisyonda da iktidar partisi Meclis'teki sayısı oranında çoğunluğu sağlayacaktı. Ama kuşkusuz izin verilemezdi ve verilmedi. Peki şimdi şu kof "denetlensin" meydan okumasına ne nedir? Sıfat bulmayı okuyucuya bırakalım.

Ama siyasi muktedirler bu kadarıyla yetinemezdi kuşkusuz: Yargı denetimi göreve çağrılmayabilirdi ama yayını yapan gazete ve yazar hakkında suç duyurusunda bulunulabilirdi.

Bu da eksik edilmedi; çünkü bu 'hadsizlere' hadleri bildirilmezse meydana boş sanabilirlerdi!

Vergi cennetine şirket ve para kaçıranlar kuşkusuz siyasetçi yakınlarıyla sınırlı değildir; ama tümü sermaye sınıfının üyeleridir. Gerçi başka türlü olması zaten mümkün değildir, fakat sınıf perspektifinin unutturulmaya çalışıldığı günümüzde her fırsatta altının çizilmesi de şarttır. Bu bağlamda, Türkiye'de iktidar partisinin yönetici kesimleri de zaten kapkaç kapitalizminin asli üyeleri konumundadırlar.

Şimdi buradan Cumhuriyet'teki yazı dizisinin birinci bölümünün birinci sayfadan tanıtımı için verilen spota bir itirazımızı dile getirelim. Deniliyor ki, "Türkiye, dünyanın en yüksek vergisini ödeyen vatandaşlar ve şirketler ülkesiyken Başbakan'ın vergiden kaçınmak için Malta'yı tercih etmesine ilişkin sorularımızı avukatları yanıtlamadı"; (6 Kasım 2017) "Dünyanın en yüksek vergisini ödeyen vatandaşlar ve şirketler" ifadesi yanlış olmak bir yana, adeta Türkiye'deki yüksek vergilerden kaçınmayı meşrulaştırır gibidir. (Gerçi burada 'halkına reva gördüğü yüksek vergilerden kendisi kaçınmaktadır' zıtlığı vurgulanmak istenmektedir ama yanlış varsayımdan yola çıkılınca gene yanlışla götürmektedir). Şu düzeltmeleri yapalım:

Bir kere Türkiye hiçbir zaman dünyanın en yüksek vergi yükünün olduğu bir ülke olmamıştır, AKP döneminde hiç olmamıştır.

İkincisi, vatandaşların toplamı açısından da, hiçbir sınıf farkı gözetilmeksizin, yüksek vergi yükünden bahsedilemez. Türkiye'de yüksek olan tek yük dolaylı vergi yüküdür, onun da toplumun yüksek gelirli kesimi üzerindeki yükü çok düşüktür.

Şirketler kesimi açısından Türkiye'de dolaysız vergi yükünün yüksek olduğunu iddia etmek ise, sermayenin bile pek başvurmadığı bir yoldur. Gelir Vergisi, düşük gelir düzeylerinde artışlı, orta gelir düzeyinden itibaren ise tek oranlı yapıdadır. Kurumlar Vergisi ise düşük bir tek oranlılığa sahiptir. (ABD'de Trump daha yeni yüzde 35'ten bizim cari yüzde 20'lik orana inmeye çalışmaktadır). Dolayısıyla, şirketler açısından vergi cennetlerine kaçış, düşük vergilemeden sıfıra yakın vergilemeye kaçış doğrultusunda gerçekleşir; yani son derece açgözlü bir davranış biçimidir. (Sermaye açısından bu tür davranışların etik kodlara uymasını bekleyemezsiniz;

marifet, bunu öngörmek ve önleyebilmektir).

Türkiye'de vergi yükü görece yüksek olan tek kesim ücretlilerdir, çünkü hem gelir vergisinin büyük bölümünü (milli gelir paylarının iki katından fazla vergi payını) öderler (ücret gelirlerinin gerçek düzeylerinden beyan edilmeleri halinde bu yük artar), hem de dolaylı vergileri üzerlerinde taşırlar.

Vatandaşın ücretli bölümünün vergisi yüksek evet, ama bunların off shore hesaplara yöneldiği hiç duyulmamıştır! Haberin doğrusu budur. (Tek istisna, süper ücretli CEO'lar olabilir belki, ama onlar da sermaye sınıfına daha yakın konumlanırlar, bir geçiş kategorisi olma yolundadırlar).

Pelin Ünker'in yazı dizisinde (Çiğdem Toker'in de köşesinde vurguladığı gibi) AKP'nin kendi yasal düzenlemesini uygulamaya sokmamak yoluyla vergi cennetlerinin kapısını açık bırakma kötü niyeti de vardı. 13 Haziran 2006'da kabul edilen 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 30. Maddesinin 7. Fıkrasında aynen şöyle yazıyordu: "Kazancın elde edildiği ülke vergi sisteminin, Türk vergi sisteminin yarattığı vergilendirme kapasitesi ile aynı düzeyde bir vergilendirme imkânı sağlayıp sağlamadığı ve bilgi değişimi hususunun göz önünde bulundurulması suretiyle Bakanlar Kurulunca ilan edilen ülkelerde yerleşik olan veya faaliyette bulunan kurumlara (tam mükellef kurumların bu nitelikteki ülkelerde bulunan iş yerleri dahil) nakden veya hesaben yapılan veya tahakkuk ettirilen her türlü ödemeler üzerinden, bu ödemelerin verginin konusuna girip girmediğine veya ödeme yapılan kurumun mükellef olup olmadığına bakılmaksızın % 30 oranında vergi kesintisi yapılır." Basitçe şöyle: Yabancı ülkelerdeki kurumlara nakden veya hesaben yapılan her ödeme %30 Kurumlar Vergisi'ne tâbidir. Şu şartla ki, bu ülkeler, altını çizdiğimiz bölümdeki gibi, "Bakanlar Kurulunca ilan edilen ülkeler"den olsun. Peki bu ülkelerin listesini 2006'dan beri ilan etmeyen kim? Bakanlar Kurulu. Bakanlar Kurulu'nun başında kim var? 2006'dan bu yana üç isim var da şimdiki başbakan hep bakanlar kurulunda zaten. Şimdi burada artık legal-illegal tartışması çok hafif kaçır. Bakanlar Kurulu listeyi ilan etmediği için durum legal, ama 11 yıldır liste açıklamayan Bakanlar Kurulu'nun hukukiliği nerede? Ya siyasi ahlak?

Meclis'in yasama hakkını iğdiş eden yarı-mamul yasalar çıkarma (yasama yetkisini tamamlamayı yürütmeye devretme) uygulamasının, yetkinin kötüye kullanılmasına dönüşebileceği daha iyi nasıl gösterilebilirdi ki? Hukuk fakülteleri ile maliye bölümlerinde örnek vaka olarak incelenebilecek değerdendir.

Bütün bunlar bir yana, aslında şirketler Türkiye'de kalarak kârlarına kâr katmayı bilmektedirler. Özelleştirmelerden, kentsel rantlardan pay kapmak sermaye birikiminin tercihli kanalları olagelmıştır. Ballı teşvikler tek tek sayılamayacak kadar çok ve çeşitlidir. Bunların bile usulüne uygun olmadığına dair kayıtlar şu içi boşaltılmış Sayıştay raporlarına bile girebilmektedir. Ayrıca mega projelerden pay kapmak ve yolcu-hasta-araba geçiş sayısına göre onlarca yıl sürecek garantiler almak, dünyada görülmemiş kâr oranları sağlayabilir. Kamu-özel ortaklığı projelerinin seçilmiş müteahhitlerinin zarar etmeleri adeta imkansızlık sınırları içine girmektedir. Bu arada görünmeyen yağma alanları da vardır. Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'na (TMSF) 15 Temmuz 2016 sonrası devredilen 1.019 şirketin 47 milyara ulaşan aktif büyüklüğü acaba nasıl kullanılmaktadır? Gene Sayıştay'a göre, bu Fonun kaynakları usulsüz bir biçimde bazı şirketlerin borçlarının ödenmesine tahsis edilebilmektedir. Peki, İşsizlik Sigortası Fonu'nun nasıl işsizlere değil de sermayeye kaynak aktarmak için çalıştırıldığını bilmeyen kaldı mı? Sendikalardan çit yoktur. Peki şu kapalı kutu Türkiye Varlık Fonu'nda neler oluyor? Bu Fon kime hizmet ediyor ve edecek? Ya otomatik/zorunlu Bireysel Emeklilik Sigortası fonları?

Türkiye'den daha iyi kazanç cenneti mi olur? Peki hâlâ yurt dışına sermaye transferlerinin nedeni nedir? Yağma Hasan'ın böreğinin birgün bitebileceği kaygısı mı? Ya da birgün TMSF'ye aktarılan şirketler arasına girme veya iktidar olanaklarını yitirme kaygısıyla güvenli limanlarda karagün akçesi biriktirmek mi?

haber.sol.org.tr/yazarlar/oguz-oyan/vergi-cenneti-mi-dediniz-217029